

Uzasadnienie

W dniu 4 stycznia 2024 r., do Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego wpłynął wniosek Prezes Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego dotyczącego rozpoznania odwołania Pana posła Mariusza Kamińskiego od postanowienia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej w sprawie wygaśnięcia mandatu posła.

W dniu 29 grudnia 2023 r. poseł Mariusz Kamiński oraz poseł Maciej Wąsik złożyli odwołania do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego od postanowienia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia ich mandatów. Zarządzeniem Przewodniczącego Wydziału I Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 3 stycznia 2024 r. sprawa Mariusza Kamińskiego została wpisana do repertorium I NSW 1267/23 i przydzielona SSN Aleksandrowi Stępkowskiemu, jako sędziemu sprawozdawcy, równocześnie z wpisaniem odwołania Pana Macieja Wąsika pod sygn. I NSW 1268/23.

W tym samym dniu zarejestrowano w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego te same odwołania w Systemie Supremus odpowiednio pod sygn. II PUO 2/24 i II PUO 1/24, z pominięciem jednak obowiązkowej rejestracji w Biurze Podawczym Sądu Najwyższego. W dniu 4 stycznia 2024 r. w sprawie II PUO 1/24 wydane zostało postanowienie o przekazaniu sprawy do Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych, zgodnie z właściwością wynikającą z ustawy o Sądzie Najwyższym. W sprawie o sygn. akt II PUO 2/24 analogicznego postanowienia nie wydano.

Powyższe oznacza, że w zakresie rozpoznania sprawy z odwołania Mariusza Kamińskiego od postanowienia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 grudnia 2023 r. w sprawie stwierdzenia wygaśnięcia mandatu posła istnieje spór co do właściwości pomiędzy Izbą Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych oraz Izbą Pracy i Ubezpieczeń Społecznych. Stosownie zaś do treści § 4 pkt 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2022 r. - Regulamin Sądu Najwyższego Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego rozstrzyga spory co do właściwości izb w zakresie rozpoznania danej sprawy.

Zgodnie z art. 250 § 1 i § 2 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (t. jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 2408), od postanowienia Marszałka Sejmu o wygaśnięciu mandatu posła przysługuje prawo odwołania do Sądu Najwyższego w terminie 3 dni od dnia doręczenia postanowienia. Sąd Najwyższy rozpatruje odwołanie w postępowaniu nieprocesowym i orzeka w sprawie w terminie 7 dni. Przekazanie wspomnianej sprawy do rozpatrzenia przez Sąd Najwyższy następuje zgodnie z określonym ustawowo zakresem właściwości poszczególnych izb SN. Zgodnie z art. 26 § 1 pkt 11 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. (t. jedn.: Dz.U. z 2023 r., poz. 1093, ze zm., dalej u.SN) do właściwości Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych należą także inne sprawy z zakresu prawa publicznego niezastrzeżone do właściwości pozostałych izb Sądu Najwyższego. Sprawy z odwołań złożonych na podstawie art. 250 § 1 Kodeksu wyborczego bez wątplenia nie należą natomiast do właściwości izb Sądu Najwyższego, o których mowa w art. 23-25 oraz art. 27a u.SN. W efekcie powinny zostać przekazane do rozpoznania przez Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych. Ustawowe określenie właściwości poszczególnych izb SN, a nadto obowiązek działania na podstawie i w granicach prawa (art. 7 Konstytucji) nie pozostawia Prezesowi Sądu Najwyższego możliwości samodzielnego

decydowania o przekazaniu danej sprawy do właściwości innej izby SN, niż wynika to z powołanych unormowań u.SN.

Wspomnianej okoliczności nie zmienia fakt wydania przez Trybunał Sprawiedliwości UE (dalej: TSUE) wyroku z 21 grudnia 2023 r. (C-718/21, L.G. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa, ECLI:EU:C:2023:1015). Wyrok ten nie wywołuje skutków prawnych polegających na derogowaniu obowiązujących unormowań u.SN, a tym samym nie zwalnia z obowiązku stosowania tej ustawy. Trzeba nadmienić, że sprawa wynikająca z odwołania złożonego na podstawie art. 250 § 1 Kodeksu wyborczego nie tylko nie wiąże się ze stosowaniem norm prawa UE, ale także nie ma związku z uprawnieniem do kierowania do TSUE pytań prejudycjalnych na podstawie art. 267 TFUE. Jak zaznaczył TSUE w uzasadnieniu wyroku z 21 grudnia 2023 r., ocena dopuszczalności kierowania pytań prejudycjalnych przez sąd państwa członkowskiego oraz związane z tym domniemanie dotyczące spełnienia kryterium sądu „przyjmuje się wyłącznie na potrzeby oceny dopuszczalności wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym kierowanych na podstawie art. 267 TFUE” (pkt 74 uzasadnienia). Brak jest zatem podstaw, aby skutki tego rozstrzygnięcia oraz kierunek oceny dokonanej przez TSUE w przywołanym wyroku odnosić – generalnie – do wszelkich postępowań toczących się przed Sądem Najwyższym, a w szczególności takich, które nie mają żadnego związku z formułowaniem pytań prejudycjalnych.

Trzeba nadmienić, że ocena dokonana przez TSUE w przywołanym wyroku z 21 grudnia 2023 r. dotyczyła – jak zaznaczył TSUE – konkretnego składu orzekającego Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych występującego z pytaniem prejudycjalnym, a nadto została dokonana w odniesieniu do art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych. Przepisy te dotyczą ochrony praw i wolności zagwarantowanych przez prawo Unii Europejskiej, a więc kwestii, która nie ma związku ze sprawą stanowiącą przedmiot sporu kompetencyjnego. W efekcie brak jest w tym wypadku podstaw do podejmowania działań, które miałyby zapewniać jednostkom prawo do sądu w rozumieniu art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych.

Należy dodać, że w dotychczasowym orzecznictwie TSUE wielokrotnie podkreślał, że ocena tego, czy w przekonaniu jednostek istnieją uzasadnione i poważne wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności sędziego, skutkujące możliwością pozbawienia przymiotu niezawisłości i bezstronności sądu z udziałem takiego sędziego, nie może ograniczać się wyłącznie do wskazania formalnych aspektów procedury powoływania. Pogląd ten wyrażono m.in. w wyroku TSUE (Wielka Izba) z 29 marca 2022 r. (C-132/20), w którym zaznaczono, że ocenę przymiotów sędziego należy zawsze rozpatrywać w odniesieniu do konkretnych okoliczności jego powołania, nie zaś wyłącznie w aspekcie podstaw prawnych funkcjonowania organu uczestniczącego w tej procedurze.

Nawet więc, gdyby kwestia interpretacji art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w kontekście zobowiązania państw członkowskich do zapewnienia jednostkom poszanowania ich prawa do skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem UE mogła mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia zaistniałego sporu kompetencyjnego, to brak byłoby podstaw do automatycznego i jednoznacznego podważania statusu sędziów Sądu Najwyższego czy jednej z izb tego Sądu z powołaniem się na orzecznictwo TSUE, a tym samym odmawiania – z tego względu – stosowania unormowań ustawowych określających właściwość izb SN.

W świetle powyższego zaistniały spór kompetencyjny należało rozstrzygnąć, wskazując Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych jako właściwą do rozpoznania sprawy.